

Nr 528

Av herr **Bergh, Ragnar**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 655 i Andra kammaren)

Den till propositionen nr 35/1962 fogade promemorian angående ASSI:s affärsställning tecknar en dyster men sannolikt icke för dyster bild. Därest bolaget enligt gällande regler inom få år icke skall nödgas träda i likvidation, erfordras säkerligen redan nu ett avsevärt kapitaltillskott. Frågan är, om det i propositionen föreslagna beloppet är tillräckligt för beredande av annat än ett tillfälligt rådrom. Tvekan därom kvarstår, även om man förutsätter att kostnaderna för fullbordandet av den nya anläggningen i Piteå är mera realistiskt beräknade än de var, när utbyggandet beslöts av 1959 års riksdag.

När det gäller framtidsutsikterna för ASSI:s verksamhet i Norrbotten, framhåller föredragande departementschefen efter min mening fullt riktigt, att de på grund av belägenhet och klimat mindre gynnsamma produktionsbetingelserna måste mötas med en energisk och långtgående rationalisering av driften, eftersom lönsamhetskravet inte i längden kan få eftersättas. Vare sig det gäller enskild eller statlig ekonomisk företagsamhet, kan den inte i längden uppehållas och därigenom bereda sysselsättning, om lönsamhetskravet ej uppfylles. Om så icke sker, blir undan för undan nya kapitaltillskott påkallade utan att situationen på sikt ändock förbättras.

En företagsekonomiskt betingad sanering kan efter min mening ej åstadkommas endast genom den självklara åtgärden, att icke räntabla produktionsenheter utmönstras. Ifall sådana anses böra uppehållas med det direkta syftet att bereda sysselsättning, bör kostnaden icke belasta bolaget utan finansieras över socialhuvudtiteln i likhet med vad som sker vid andra beredskapsarbeten, så att en klar åtskillnad göres mellan vad som är företagsekonomiskt försvarbart och vad som icke är det. Tanken på en samordning med domänverket förändrar i detta fall inte situationen, därför att bedömandet av lönsamheten hos en förädlingsindustri i och för sig ju måste förutsätta, att råvaran åsättes sitt marknadsvärde.

Inom enskilda företag på området, där lönsamhetsprincipens tillämpning är nödvändig och självklar, har man sökt driva förädlingsprocessen så långt som möjligt med hänsyn till råvarans art och avsättningsmarknadernas förändringar. Man har exempelvis begränsat framställningen av

plank och bräder och i stället inriktat sig på mera förädlade produkter. ASSI har i stället investerat ansevärliga kapital i sågverksrörelse, även under senare år. Framför allt i en sådan del av landet, där avlägsenhet och klimat medför större frakt- och lagringskostnader än annorstädes, borde det väl vara särskilt angeläget att möta olägenheterna därav genom att driva förädlingsprocessen så långt som möjligt. Jag skulle tro, att ASSI:s möjlighet att hävda sig på marknaden i väsentlig mån är beroende av en strukturrationalisering. Tillkomsten av pappersbruket i Kalix och nyanläggningen i Piteå är led i en sådan strävan. Slutsatsen av detta resonemang är, att anläggningen i Piteå bör fullbordas, pappersbruket i Kalix utvidgas och sågverksrörelsen inskränkas. Av skäl som redan anförts är det just i Norrbotten, som behovet av en sådan strukturrationalisering främst föreligger.

Med det nu anförda har jag velat motivera mina tvivel på att det nu begärda kapitaltillskottet är tillräckligt för beredande av annat än ett tillfälligt rådrum.

När det så gäller frågan om finansieringen av åtgärder i syfte att på längre sikt göra bolaget konkurrenskraftigt, synes man till en början böra uppmärksamma de i bilaga 1 på sid. 17 i propositionen lämnade uppgifterna om förhållandet mellan eget kapital och skulder hos vissa skogsindustriella företag, som veterligen driver en lönsam rörelse. Summan eget kapital varierar hos de redovisade företagen mellan 38,9 och 64,3 % av summan eget kapital och skulder. Den i propositionen föreslagna ökningen av aktiekapitalet till 260 miljoner kronor från nuvarande 100 miljoner kronor skulle medföra, att ASSI efter en sådan höjning icke kan anses sämre ställt i förevarande avseende än jämförelsebolagen i allmänhet. Följaktligen torde det vara ovisst om aktiekapitalet bör ökas ytterligare än som nu föreslås.

I finansieringsfrågan ledes man därför över till en erinran om att det väsentliga motivet för tillkomsten av statlig träförädlingsindustri på sin tid var situationen i Norrbotten.

Där äger staten ungefär hälften av skogsarealen. På 1920-talet måste där en mängd småsågar nedläggas, därför att de i den hårdnande konkurrensen i fråga om råvarupriser och rationell drift icke kunde hävda sig. Här bör även erinras om att den stora utvidgningen av en nordfinsk träförädlingsindustri samtidigt minskade den finska råvarubasen för nordsvensk träförädling. Domänverket sålde av naturliga skäl sin råvara i Norrbotten till den högstbjudande, och de mindre och följaktligen mindre rationaliserade sågverken i Norrbotten hade att konkurrera om råvaran med större och mera rationaliserade verk i Sydnorrland och Mellansverige, som ville komplettera sitt råvaruförråd. Resultatet kunde ej gärna bli ett annat än att de små enheterna försvann och råvaran forslades söderut.

Främst sysselsättningskäl men också ett ekonomiskt intresse av en i länet bedriven träförädlingsindustri kom i detta läge att motivera en statlig förädling i Norrbotten. Detta är den väsentliga bakgrunden till ASSI:s verksamhet.

När ASSI bildades 1941 för att överta de skogsindustriella företag som ditintills drivits av domänverket, medföljde emellertid en del av domänverket drivna företag i Mellansverige. Där har bolaget sedan också övertagit Laxå bruk. I Mellansverige driver ASSI sågverk i Saxviken, Horndal, Skinnskatteberg, Valåsen och Laxå; i Horndal, Skinnskatteberg och Laxå även därmed förenad annan rörelse.

De skäl som föranlett tillkomsten av en statlig träförädling i Norrbotten har icke förelegat eller i varje fall i förhållandevis ringa grad förelegat för tillkomsten av en motsvarande verksamhet i Mellansverige, där sysselsättningsgraden är mycket högre än i Norrbotten och där på grund av råvarans belägenhet och ett gynnsammare klimat avsättningsmöjligheterna för domänverkets råvarutillgångar är förhållandevis goda. Den statliga träförädlingsverksamheten i Mellansverige är sålunda varken av sysselsättningspolitiska eller ekonomiska skäl lika angelägen som i Norrbotten. En statlig ekonomisk verksamhet är när allt kommer omkring intet självändamål utan bör väl ses mot bakgrunden av vad som gagnar folkhushållet i det hela.

Sammanfattningsvis vill jag i detta avsnitt alltså framhålla, att det föreslagna kapitaltillskottet sannolikt icke är tillräckligt för åstadkommande av en lönsam drift i Norrbotten, att för uppnåendet av det mål man ville vinna med beslutet om den statliga träförädlingen i Norrbotten en längre driven strukturrationalisering är påkallad, att för åstadkommande av en sådan avsevärda ytterligare kapitalinsatser erfordras, att detta knappast bör ske genom en ytterligare höjning av aktiekapitalet samt att uppehållandet av ASSI:s verksamhet i Mellansverige knappast kan sägas vara samhällsekonomiskt påkallat.

Slutsatsen av detta resonemang är, att ASSI icke blott bör nedlägga icke räntabla företag, i den mån de ej skall finansieras över socialhuvudtiteln, utan även att bolaget bör försälja alla sina anläggningar i Mellansverige och använda köpeskillingen till finansiering av en ytterligare struktur- och annan rationalisering av sin verksamhet i Norrbotten. Det är självklart, att genomförandet av ett sådant program förutsätter en noggrann expertanalys och att med hänsyn till hittillsvarande erfarenheter därvid även utomstående sakkunskap bör anlitas.

Jag får sålunda föreslå,

att riksdagen måtte

dels anvisa i propositionen föreslaget kapitaltillskott,

dels uttala att ASSI med anlitan av erforderlig exper-

tis bör planlägga en ytterligare strukturrationalisering av sin verksamhet i Norrbotten och för finansierandet av denna försälja sina anläggningar i Mellansverige.

Stockholm den 13 februari 1962

Ragn. Bergh